

4527

45270 II

Historia ecclesiastica.

Mag. St. Dr.

kat.komp.

Teol. 3531.

Putanoviz Josephi Moyii: De studio histo-
riae ecclesiasticae oratio inauguralis 1773
6 Idus Novembres.

1261

**De Studio
Historiæ Ecclesiasticæ**
M. JOSEPHI ALOYSII PUTANOWICZ
Sacræ Theologiæ DOCTORIS & PROFESSORIS.

Cùm primùm Theologicam Cathedram, in Universi-
tate Cracoviensi conscenderet;

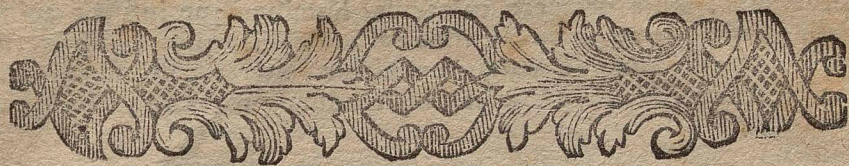
**O R A T I O
I N A U G U R A L I S.**

1773.

6tò Idus Novembres.

Considerantes -- multitudinem librorum, & difficultatem volentibus aggredi narrationes historiarum propter multitudinem rerum, * curavimus volentibus quidem legere ut esset animi oblectatio: studiosis verò, ut facilius possint memoria commendare: omnibus autem legentibus utilitas conferatur. * Et nobis quidem ipsis, qui hoc opus breviandi causâ suscepimus, non facilem laborem, immò verò negotium plenum vigiliarum & sudoris assumpsimus. * Sic ut hi qui preparant convivium, & quarunt aliorum voluntati parère propter multorum gratiam, libenter laborem sustinemus. * Veritatem quidem de singulis auctoribus concedentes, ipsi autem secundùm datam formam brevitati studentes. * Sicut enim novæ domus architecto de universa structura curandum est: ei verò qui pingere curat, quæ apta sunt ad ornatum, exquirenda sunt: ita æstimandum est & in nobis. * Etenim intellectum colligere, & ordinare sermonem, & curiosius partes singulas quasque dissquirere, historiæ congruit auctori: * brevitatem verò dictionis sectari, & executiones rerum vitare, breviandi concedendum est. * Hinc ergo narrationem incipiemus: de præfatione tantùm dixisse sufficiat. Stultum etenim est ante historiam effluere, in ipsa autem historia succingi. L. 2. Machab: c. 2. à v. 25 ad 33.

I. **E**a est perpetuo Academiarum usu sacrata consuetudo; ut qui publicè docendi provinciam suscipiunt, in primo ad Cathedram ingressu, instituti sui rationem, dictò scriptòve palam profiteantur. Ita enim egregiè consultum est; quatenus istiusmodi commendatione, & tradendarum disciplinarum dignitas, utilitas, necessitasque faciliùs percipiatur; & juvenum animi veluti quibusdam igniculis ad discendi ardorem inflammentur. Nam etsi homines à natura adeò comparati sunt; ut & Scientiarum præstantiam ipsi nitidissimè intelligant, & comparandarum desiderio sua sponte ferantur; tamen in hac depravati genii vice, cum otii torpor omnes fere occupaverit, ab ignavia ad laborem stimulis calcaribusque urgendi sunt. Tantòque fortiùs urgendi, quantò à majori, in quo versantur discrimine, illos eximi oporteat. Ignorantia siquidem quæmeti pæna non culpa sit; enitendum nihilòsecius, omnibusque viribus enitendum, ut depulsa noctis caligine ad dilaculum, ab hoc ad serenum meridiem eluctemur! Permiserim cum Magno Augustino, quòd „animæ non imputatur ad reatum, quòd naturaliter scire non potest, sed quòd scire non studuit, & quòd dignam facultati comparandæ, ad recta faciendâ operam non dedit. Loqui enim non posse & scire non posse infanti naturale est, (a) at verò quis eum inter muta animantia non meritò reputaverit, qui neglecto linguæ usu, consultò statuerit sese ab hominum societate atque consuetudine segregare. Quòd si sermonis communiò eo nobis adjumento est; ut

Az

interna

(a) *Libro 3tio de libero arbitrio,*

interna animi sensa promere valeamus, hominemque insuper animal sociabile reddit; quo in gradu illos collocabimus, quos disciplinarum cognitio supra commune vulgus evexit? an non ad istiusmodi fastigium creaturæ rationis participi adspirandum pro virili judicabimus?

2. Ita profectò; potentes habent illecebras Scientiæ, quas si quis familiariter amare didicerit, atque iis sapius vacare voluerit, jucundam valde reddunt vitam, maximumque in tribulatione solamen præstant. Quàm verò latè pateat discendi campus, quis non noverit? Infinitus omnino essem, si rem istam oratione vellem perstringere. Suus sit unicuique Scientiæ honos. Mihi de disciplina illa, ne à proposito aberrem, quam Græci Historiam vocant, Tullius verò testem temporum, lucem veritatis, vitam memoriæ, magistram vitæ nunciam vetustatis (b) definiverat, differendi provincia incumbit. Neque tamen de rerum profanarum gestis, aut Regnorum commutationibus, quæ ætatem nostram longè ante præcesserant, attentionem ego Vestram morabor. Quametsi enim ut cum *Diodoro Siculo* loquar: nihil jucundius utiliusque cogitari potest, quàm in humanæ vitæ theatro, quod Historia partibus omnibus mirè instructum habet, sedentem periculis aliorum, sine suo periculo cautum sapientemque fieri: exempla capere omnigena, quæ ad usum tuum utiliter quilibet in re traducas. Cumque maximorum hominum, de summis rebus maximis consiliis interfueris, id quod cupidissimè homines avemus, eorundem etiam eventibus interesse, & quod per angustiam vitæ hominum impossibile sit alioqui, sæcula tota memoriâ conjungere: maximorum imperiorum auspicia, progressus & finem videre: malorum seu privatorum seu publicorum causas liquidè cognoscere: ac ut in summa è retroactis (quod proprium sapientis viri officium est) futura scienter in omnes eventus perspicere, præsentia judicare: (c) Tamen curiosa istiusmodi factorum indagatio, aded ab instituto meo aliena est, quàm quod maxime,

(b) Lib. 2. de orat. ad Q. Fr. (c) In Proëmio vitarum Philippi & Alexandri.

3. Historiam videlicet Unius, Sanctæ, Catholicæ, & Apostolicæ Ecclesiæ, publicè e Cathedra tradendam docendamque suscepis; in hac verò commendanda non multum mihi sanè laborandum est. „Quem-
„admodum enim ex igne naturaliter emicat splendor, ex unguen-
„to quoque præstanti diffunditur odor: Sic e Sanctorum comme-
„moratione gestorum ad omnes provenit utilitas. (d) Utilitatem
verò istam ex argumenti præstantia, magnitudineque metiamur,
oportet. Quid enim Augusto Theologorum Nomini amplio-rem di-
gnitatem conferre; quid iis qui ad puram sinceramque Christi Reli-
gionem seu perdiscendam seu defendendam animum admovent, ube-
riorem lucem affundere, aut fortiora arma subministrare possit, quàm
Sacræ Antiquitatis studium indefessum? Enimverò interest quàm
plurimum; ut ii qui in rebus Christianæ Religionis utunt mediocri-
ter versati esse desiderant, Christianitatis incunabula primordique,
progressus item & incrementa perspecta habeant; quid primi illi E-
vangelici Præcones, atque Divini Verbi Satores, quorum sudore &
sanguine parta nobis traditaque est per manus genuina & in-
corrupta Religio, ab antiquissimis usque temporibus gesserint docu-
erintve, internoscant; illustres Athletarum Christi, qui Tyrannorum
tormenta, invictâ penes fidem constantiâ gloriosi superarunt, victo-
rias alta mente retineant. Patrum doctrinam, Conciliorum oracula,
leges sanctionesque, quibus seu Religionis integritas stabilita, seu
puritas Disciplinæ morum fideles inter semper custodita fuit; omni-
um Hæresum quæ in Ecclesia emerferant ortum, fortunam, deliria
atque fata; Romanorum præsertim Pontificum continuas ad hæc us-
que nostra tempora successiones veluti in numero habeant. Hæc
verò omnia duntaxat ex augustissimis Ecclesiasticæ Historiæ fontibus
depromere licebit.

4. Ex ejus liquidem venerandis monumentis Christiani Nomi-
nis institutio, atque hinc Religionis nostræ certitudo liquidò inno-
tescit. Nam veræ Religionis ea indoles est; ut & originem suam
certam teneat, & perpetua, constanti atque unanimi traditione à
primigeniis Patribus in filios filiorum sua dogmata propagentur. Quis
verò nisi insanæ aut perditissimæ mentis homo inficjari audeat, Do-
minium Nostrum Jesum Christum Deum Hominem, istius quam pro-
profitemus

(d) *Basilius in Gordianum Martyrem Militem Casariensem.*

stentur Religionis octodecim pene retro ante sæcula Authorem Institutoremque extitisse; testamentumque hoc æternum effuso liberaliter juxta ac miseranter sanguine obfirmasse? Quandoquidem istiusmodi veritatem infideles ipsi, jurati in caput Nominis Christiani hostes luculentissimis testi moniis vel inviti fatentur? Vetant nos profectò de tam evidentissimi facti certitudine dubitare Sancta Dei Evangelia, in quibus Discipuli Domini, Vitam, miracula, Passionem, Resurrectionem, denique suum in Cælos gloriosum ascensum, oculati atque probatissimæ fidei testes complexi sunt: Vetant dubitare Sacra Prophetarum oracula, quæ desideratum istum cunctis gentibus Messiam, longo ante intervallò prædixere, quorum quidem vaticini-orum, ascendendo usque ad Moysen Scriptorum omnium vetustissimum, & dies & auctores notissimos habemus; veritatem autem eventus ipse docuit. Aliter longè se habent fabulæ illæ aniles, cerebro-que commenta, quibus cæca Græcorum, gentiliumque superstitio, ridendique ritus superstruuntur. Fingant tantùm quantum volunt Pœtæ fallorum Deorum propaginem, portentosa etiam eorum facta pro libidine celebrent; omnis tamen eorum narratio nuda adeò, probationeque destituta est; ut ne quidem apud suos, qui meliùs de Divinitate sensitse vixi sunt, fidem aliquam invenerint. Neque tamen & isti fanatici vates, videntesque cæci eò temeritatis devenere; ut Jovem tauri aut cygni figuram induentem; Neptunum tridente suo maria terrasque quatientem; quadrigas Solis, currumve Lunæ, propriis oculis inspectasse asserere auderent.

5. Religionis itaque Christianæ institutio planè Divina est, id doctrinæ unitas; id disciplinæ Mæjestas atque severitas; id morum integritas puritasve testatur: Unitatem doctrinæ, summus omnibus ætatibus fidelium, quibus docilitas cordi fuit, in dogmatibus credendorum consensus: disciplinæ gravitatem in peragendis Religionis Myste-riis, administrandis seu suscipiendis Sacramentis adhibiti semper Sanctissimi Ritus & Cærimoniæ; indefessa præterea in avertenda omni profanatione Ecclesiæ vigilantia; integritatem morum, omnis laxitatis averfatio, signa denique & prodigia, quæ nonnisi ab hominibus Deo amicissimis expectari possunt, luculentissimè declarant.

6. Et ut ab his postremis exordiar; profectò miracula Divina quædam sigilla sunt, quibûs Numen Omnipotens seu doctrinam suam, seu voluntatem suam non infrequenter testatam esse voluit. Id hominum quoque ignavia, quibus admiranda naturæ opera quotidiano usu vilnere, quatenus insolito rerum extra ordinem eventus, ad Veri Dei cultum; Religionisque reverentiam validiùs excitarentur, exigere videtur. Quot es verò ad devinciendos sibi homines Divinæ bonitati prodigia ista patrari placuit, ea nonnisi in publica. Mundi facie, temporibûs locisque aptissimis patrata sunt; ut eatenus notitia Mirabilium Dei ad plures pervenire, & omnis perversa incredulorum interpretatio præoccupari, & diuturnior eorum memoria in animis mortalium posset conservari. Mitto portenta & prodigia, quæ Deus fecerat in terra Ægypti per manus servi sui Moysis, cum miseratus afflictionem populi sui, illum de domo servitutis in libertatem asserere, peculiaribusque cultui suo legibûs obstringere constituisset. Neque enim vos latet ea patrata fuisse in Urbe totius Regni Metropoli, aspectante Rege, ætate illa, qua Ægyptii de Sapientiæ laude & literarum cultura cum reliquis Nationibus contendebant, demirante & teste populo Israël universo. Revocate duntaxat velim beata illa tempora, quibûs Servator noster Deus Homo in terris apparuit. Sæculum erat, quo imperante universo Terrarum Orbi Augusto, Romanorum gloria summum culmen fastigiumque tenebat. J. C. natus in Judæa secundum Prophetarum oracula: In Hierusalem Urbe omnium principe Legem suam instituit, docuit, & infinitis miraculis firmavit; hic demum sanguinem suum ad nostra peccata expianda fudit, & devicta morte, stridentibus præ livore non tamen facti insciis Sacerdotum Principibus resurrexit, plures dies cum discipulis suis, donec ad gloriam Patris ascendisset, in terris commoratus. Mox discipuli, Magistri sui vitæ, mortis, miraculorum testes, universas Romani Imperiî ditiones provinciasque pererrarunt, reddentes testimonium Verbo veritatis, fidemque in Jesum Nazarenum Crucifixum, in Templis, in Synagogis; coram Regibus, Principibus; Græcis, Romanis, Judæis, Barbaris, insipientibus & sapientibus, *Domino cooperante & sermonem confirmante sequentibus signis (e)* annuntiantes; testimonium hoc denique suum, nullius lucri cupidi, quinimo contra omnes humanæ prudentiæ leges, vita & sanguine obfirmantes.

7. Tot tantaque prodigia, quæ Divina virtus in iis qui D. N. J. C. nomina sua dedere, operata est, spectatissimam nonnisi vitæ innocentiam, morumque integerrimam probitatem declarare videntur. Accedit, quòd in savillimis, tempestate illa, persequentium Tyrannorum procellis, nemo ullus ut homicida, aut fur, aut maleficus conventus, convictus, condemnatusve fuerit, omnes pro Evangelio catastas, cruces, ignes, enses, & reliqua tormentorum genera, parata voluntate, latantique animo pertulerint, hoc in uno rei, quòd Christiani. Sed neque puritas illa morum alibi quàm in Religione Christiana aut quarri debet, aut inveniri poterit. Plus iusto sibi blanditur, qui eam aut à moroso Pythagoreorum silentio, aut ab Aristoteleorum gravi supercilio, aut à Stoicorum fucata austeritate, aut à Platonicorum sublimibus ideis expectandam existimat. Inquisivit illam per omnes istas Philosophorum Sectas Justinus Martyr Philosophus, quemadmodum in *Dialogo cum Tryphone* ipse fateatur; oleumque & operam, ut ajunt, perdidit; docuitque exemplò suo, falsam esse & inanem, nisi Christiana sit, omnem philosophiam, quia nec instruit ad justitiæ munera, nec officium hominis rationesque confirmat.

8. Jam verò de Christianæ disciplinæ seu in moribus institutis severitate & accuratione; seu in re Sacra facienda augustissimis ritibus, venerandisque cærimoniis, quid dignum in medium afferre potero? Oratio profectò me desereret, si hinc congerere, atque singillatim explicare vellem ea omnia purioris Moralis Christianæ principia, ad quorum exercitium Ecclesia fideles suos à primis usque temporibus ad hodiernam usque diem vehementer adhortatur. Pauca ex multis in præsentiarum seligam, quæ tamen sed Moralibus Christianæ commendationem abundè sufficere poterunt. Hac nedum Fideles ad Divinorum præceptorum accuratam observantiam obstringit, sed eorum etiam animos ad perfectiora Evangelii consilia adimplenda accendit: ad constantem omnium suppliciorum tolerantiam, ipsamque potius mortem obeundam animat, quàm ut Religio aliquid detrimenti patiatur. Hac insuper monet, præcipuum Christiani officium esse, non putare se sibi natum esse, sibi que vivere velle; sed omnia sua Deo auctori & largitori bonorum omnium in acceptis referre, libenterque bona sua aliis largiri, singulis ex

ex animo bene velle, bene precari, bene facere, neque nocere, commeritis, sed prodesse immerentibus, omnium commodis perinde ac suis adgratulari, omnium incommodis non secus ac suis indolere. Hæc persuadet divitibus, à sæculi & sathanæ pompa abhorreere, ab insanis & illicitis voluptatibus temperare, sola recti conscientia contentis neque honores, neque opes, neque reliqua volubilis fortunæ commoda desiderare, sed suas potiùs in pauperes opes profundere, quæ aliòqui sarcinæ sunt, quibus onusti divites, nec possunt per arctam viam Christum nudum sequi, nec per ostium humile in Regnum Cælorum introire. Hæc singulos adhortatur subvenire oppressis, succurrere pupillis, infirmos solari, egenos sublevare, viduas protegere, captivos propter Christum in carceribus detentos frequenter invisere, Magistratibus & Principibus subditos esse, & cum omnibus, amore, mansuetudine & beneficio certare. Hæc præcipit mulieribus, ut suos viros diligant; viris, ut suis itidem uxoris mutuum amorem rependant; filiis, ut parentibus, aut qui parentum locò sunt, obediant; parentibus verò, aut iis qui horum vice funguntur, ut filiorum vitiiis non indulgeant, sed eorum animis jam inde ab incunabilis optimas opiniones & sanctissimas leges inserant inculpantque, propterea quòd nihil vel altius insidet animo, vel hæret tenaciùs, quàm quòd rudibus inditur annis. Hæc impensè commendat omnibus Pastoribus zelum & charitatem erga Fideles, qui eorum curæ sunt concrediti, ac vicissim singulis Fidelibus obedientiam ac debitam erga suos Pastores reverentiam imperat. Uno verbo, Legis Evangelicæ regulas cunctis Christianis præscribit, & ut ad illarum normam vitam moreisque suos dirigant, in eo tota occupatur. Jam verò quanta majestate, gravitate quanta, pietate quanta, Divina apud Christianos peragantur, vel ex eorum invidia, à quorum Synagogis Sanctissimi quique Ritus per omne nefas exularunt, abundè colligere licet.

9. Tam Sancta, tam Divina Christianorum Moralis, quòd à primis Ecclesiæ incunabilis, ad hanc usque quam vivimus ætatem, incorrupta & non interpolata perseveraverit; cui nam alteri, si non unitati doctrinæ, atque mirifico in dogmatibus fidei consentui, tribuendum existimabimus? Homines siquidem ut credunt, ita suos fingere mores passueverunt; quòd si vita cum fide interdum haud co-

hæreat, privatorum id vitio imputamus. Unitatem verò doctrinæ probat Doctorum & Discipulorum continuata successio: probant pretiosa Patrum monumenta, quæ ex ævo in ævum, & de manu per manum ad nos pervenere: probat traditio à Parentibus ad filios quasi de aure in aurem propagata: probant seu Oecumenica seu Nationalia Concilia, quæ ita rebus Ecclesiæ urgentibus, sese mutuo exceperet: probat non interrupta Romanorum Pontificum, qui Christi in terris Vicaria potestate funguntur, à Petro ad Clementem Papam XIV. feliciter modernum series, quorum singulorum & Nomina & annos in numero habemus, & vitam atque res pro Ecclesiâ fortiter gestas minimè ignoramus. Et quamvis non deessent omni ætate male feriati homines, Sathanæ discipuli, qui hanc fidei unitatem in Ecclesiâ labefactare, & inconsutilem Christi vestem in minutissimas lacinias scindere adnisi fuissent, atque hodie dum adnitantur, tamen ejusmodi monstra recentè nata scimus: nova verò & in fide peregrina doctrina non falsa esse non potest: illa sola vera, quam Ecclesiâ semper & tenuit & tenet.

X
 10. Sed & ejusmodi schismata atque hæreses nonnisi ad majus Ecclesiæ Catholicæ bonum exortas, ego ni fallor, censuerim. Nam quod Ecclesiâ hostes semper molestissimos habuerit, aggressores veritatis, quam in gremio suo custodiendam tanquam in Sacrario arcanæ mentis D. N. J. C. collocaverat, his tamen vel ideo affligebatur, quatenus oracula Divina in se impleri probaret, nunquam se videlicet à Sponso suo desertum iri. Oppugnari enim eam permisit, nunquam expugnari, concuti, nunquam excuti, crudelissimis verò Idololatriæ ictibus quasi minùs attrita, intestino plerumque laboravit bello, & ipsi filii facti sunt ei in mices, veram carnem & Divinitatem Christi labefactare conati. Impiissimus omnium Atius quæ non intentavit mala contra Ecclesiam Christi? Ipsa verò contremuit tunc, trepidavit, & timuit mergi, quasi *navicula in medio mari*, quæ undique *operiretur fluctibus*, (f) visum est in tanto periculo veluti Sponsum suum dormire. Tempestate tamen ingravescente, surgens imperavit *ventis & mari*, & facta est *tranquillitas magna*, (g) dignatus præterea id facere, quot es Sabellius, Macedonius, Nestorius, Eutyches, cæteræque hæreticorum pestes moliebantur doctrinæ suæ sanctæ pollere
 inte-

(f) Math. 8. 26, & 14. 24. (g) Luca 10. v. 16.

integritatem. Impiorum persecutio ad tempus permiffa, facta est
justorum probatio, & debuit Ecclesia aliquando affligi: „Etiam sic
„quippe veris illis Catholicis membris Christi, malò suo profunt,
„dum Deus utitur & malis bene, & diligentibus eum omnia coo-
„perantur in bonum,„ (b) Lumen tamen Divini vultus Ecclesiam
respiciens, semper eam liberavit à tenebris; hoc radiante discordia
fugit, errorum nubes transierunt, sedatisque fluctibus optata mala-
cia pacis tandem rediit. Et si quæ adhuc urgent ab Aquilone pro-
cellæ, veriffimum est illud: *fluctuat, ast nunquam mergitur ista ratis.*

11. Perspiciatis itaque integrum Historiæ Ecclesiasticæ argumen-
tum, tribus istis capitibus contineri, veritate doctrinæ, sanctitate
disciplinæ, bonorumque morum integritate; atque horum trium
notitiâ integrum ejus studium absolvi. Quorum quidem cognitio,
quametsi non omnibus ex æquo necessaria censeatur; quotus tamen
quisque est, cui pulcherrimarum atque sanctissimarum rerum no-
titiâ non maximam utilitatem adferat? Quid enim validius ho-
minem Christianum in fide obfirmat, quàm si cernat, dogmata illa
quæ decem & octo antè sæcula in Ecclesia invaluerant, hodie eti-
am inconcussum robur, & primigeniam autoritatem retinere?
Quantò majorem antiquitatem disciplina redolet; tantò majorem ve-
nerationem sibi conciliat; seu illa ad formulas Numinis deprecandi,
seu ad jejuniorum praxim & observationem, seu ad sanctos & au-
gustos administrandorum Sacramentorum ritus referatur. Uno verbo:
exempla Sanctorum, veram solidæ pietatis ideam nobis ingenerant,
frivolas sectarum Evangelicæ perfectionis excusationes penitus abo-
lent & extinguunt, oculisque veluti subjiciunt, omnia nos posse
in *Bo, Qui nos confortat.*

12. Hæc si nomine Christiano digna aded sunt, quantò magis
Theologiæ Candidati illa calleant necesse! Cum enim Theologus
nedum in Divinarum rerum contemplatione perpetuo defixus hære-
re debeat; verum etiâ cum occultis sive apertis veritatis hostibus
strenuè ipsi colluctandum sit; arma in promptu habeat, quibus Eccle-
siæ

(b) *Augustinus de Civit. Dei lib. 18.*

fixa infervire, & adversas acies retundere ac vincere possit. Arma
verò ista, nonnisi Divinæ Litteræ, Traditiones Apostolicæ, Sancto-
rum Patrum lucubrations, Concilia, Historiæ & Disciplinæ Ecclesia-
sticæ monumenta subministrant. Quo pacto autem ejusmodi arma
tractare, eorumque vim penitus introspicere poterit Theologiæ Can-
didatus, qui antiquitatem Sacram ne quidem à limine salutavit?
quo pacto Veterum Patrum scripta genuina à supposititiis fecernet, si
in eorum operibus peregrinus omnino ac hospes sit, vel saltem si
nunquam legerit illustrium hujus temporis Virorum labores, qui
communi bono Ecclesiæ nati, tantum sudoribus suis effecerunt; ut
nos à perlustrandis infinitis voluminibus, quibus unius hominis vita
nec evolvendis sufficit, maxima parte, ne dicam ex integro libe-
raverint. Atque ista sunt quæ inflammandis Theologiæ Candida-
torum animis ad sectanda Sacræ Antiquitatis studia, abundè sufficere
deberent. Quodsi cuiquam Oratio mea in movendo infirmior visa
fuerit; ipse secum reputet, suavitatem fructuum ciborumque, seu ad-
sint, seu cæteræ illecebræ desint, solo gustu explorari.

DIXI.

Permissu
MAGNIFICI & AMPLISSIMI DOMINI
RECTORIS.

Biblioteka Jagiellońska

stdr0019048

